

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจเข้มแข็งบนฐานความรู้ และมีภูมิคุ้มกัน

นิพนธ์ พัวพงศกร

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

การประชุมประจำปี 2553 เรื่อง “ทิศทางการพัฒนาฯ ฉบับที่ 11”
จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

6 สิงหาคม 2553

ประเด็นอภิปราย

- อะไรควรเป็นวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาในด้านการสร้างเศรษฐกิจเข้มแข็งบนฐานความรู้
- แนวคิดเรื่องกับดักการพัฒนาของประเทศรายได้ปานกลาง
- แนวทางการพัฒนาเพื่อให้หลุดพ้นกับดักการพัฒนา : ข้อเสนอแนะบางประการ
- ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม 2 ประเด็น
- สรุป

1.อะไรควรเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หลักของแผนพัฒนาเรื่องการสร้างเศรษฐกิจ เข้มแข็งบนฐานความรู้

- วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11
(หน้า 52-53)
 - วัตถุประสงค์ 3 ข้อ : อยู่ร่วมกันอย่างสันติ คนชุมชนและสังคมพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจ-สังคม-การเมืองมั่นคง ประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน
 - เป้าหมายหลัก 5 ข้อ : สังคมสงบสุข มีหลักประกันทางสังคม เศรษฐกิจสมดุล เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ **ความสามารถในการแข่งขัน** ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

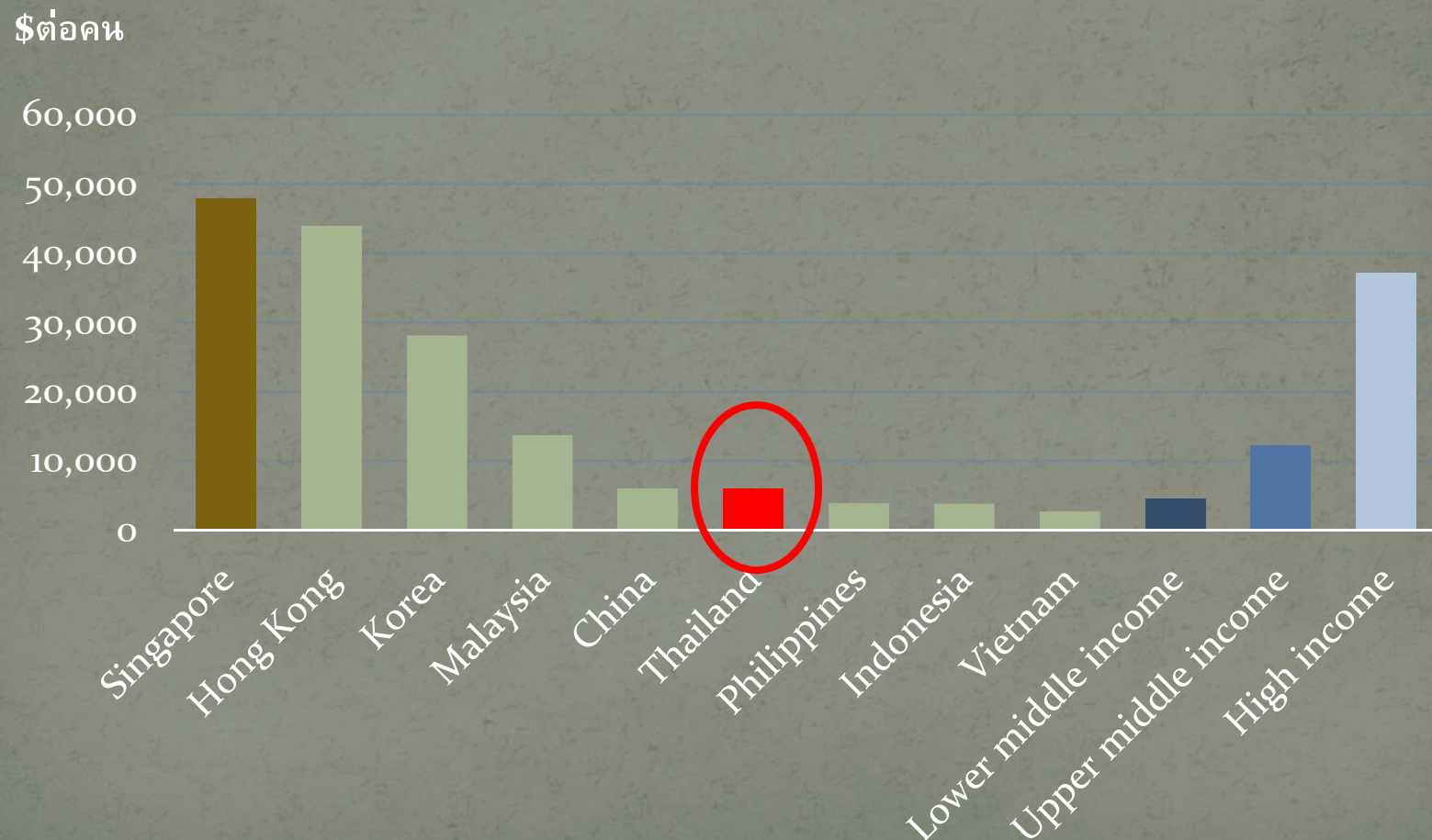
1. อะไรควรเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

- ข้อคิดเห็น : economic growth กลายเป็นคำแสลง !
 - วัตถุประสงค์หลัก : คนไทย อยู่ดีกินดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นและรายได้แตกต่างกันน้อยลง
 - เป้าหมายเรื่อง : ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ควรเป็นเพียง “ยุทธศาสตร์” ไม่ใช่ “เป้าหมาย”
 - เป้าหมายสุดท้าย : คนไทยส่วนใหญ่มีรายได้สูงขึ้น ประเทศหลุดจากกับดักการพัฒนาของประเทศรายได้ปานกลาง

1. อะไรควรเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

- ทำไมไทยต้องมีเป้าหมายการหลุดจากกับดักการพัฒนาของประเทศรายได้ปานกลาง
- ไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนารายได้ระดับกลาง อันดับ 5 ในเอเชียตะวันออก แต่ระยะหลังอัตราการเติบโตชะลอตัวลงกว่าเพื่อนบ้าน (ดูรูป1ก)

รูปที่ 1-ก รายได้ต่อหัว (ปรับด้วยอำนาจซื้อ) ของประเทศเอเซียตะวันออก ปี 2551

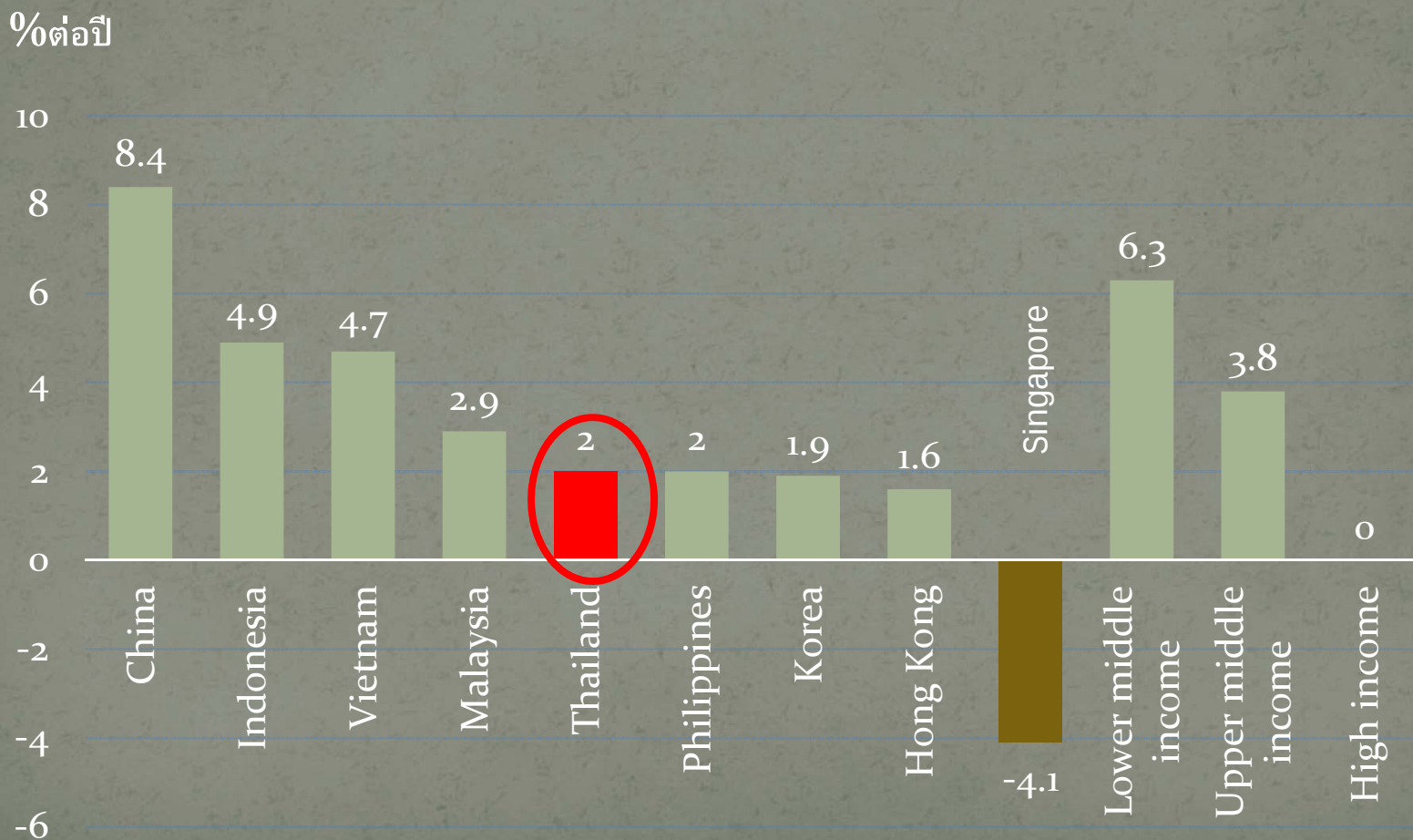

ที่มา: World development report 2010.

1. อะไรควรเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

- รายได้ต่อหัวไทยยังต่ำกว่าฮ่องกงถึง 4 เท่าตัว ต่ำกว่าสิงคโปร์ 3.5 เท่าตัว เกาหลีใต้ 2.6 และมาเลเซีย 1.2 เท่า (ดูรูป 1ข)

รูปที่ 1-ข อัตราการเติบโตของรายได้ต่อหัว (per capita GDP) ของประเทศเอเชียตะวันออก ปี 2551

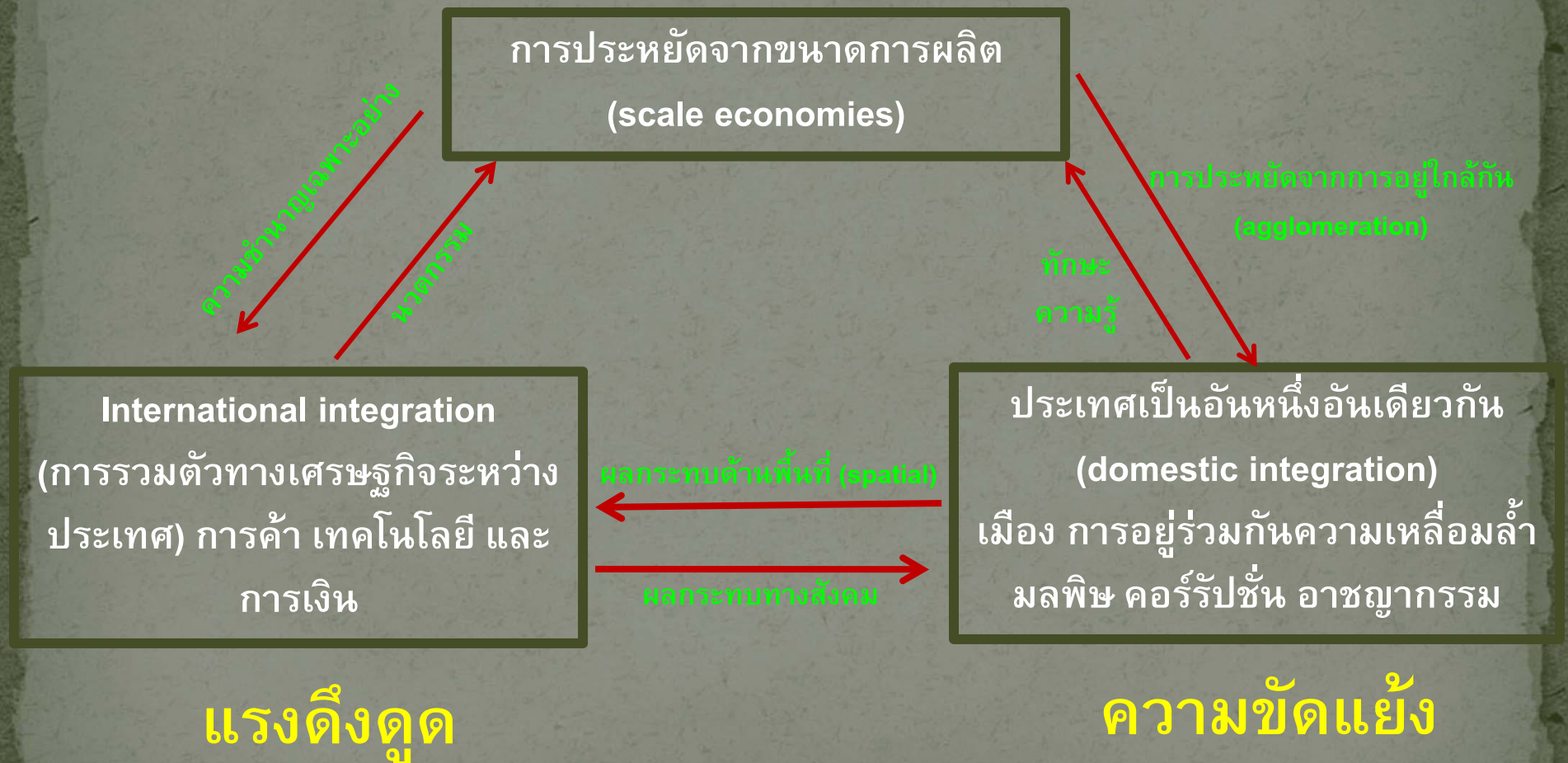
ที่มา: World development report 2010.

1. อะไรควรเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

- ประเทศรายได้ระดับกลางอยู่ในสภาพถูกบีบทั้งจากคู่แข่งที่ค่าแรงต่ำ และประเทศร่ำรวยที่มีเทคโนโลยีสูง
- ลาตินอเมริกาหลายประเทศที่มีรายได้ปานกลางไม่สามารถหลุดกับดักประเทศรายได้ปานกลางได้
- การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ต้องมีเงินภาษีมากพอจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ

รูปที่ 2 แนวคิดเรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศรายได้ปานกลาง

การเจริญเติบโต

ที่มา : World Bank, *An East Asian Renaissance : Ideas for Economic Growth*, 2007

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อให้หลุดกับดักประเทศรายได้ปานกลาง

- การจัดทำแผนพัฒนาฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจเข้มแข็งบนฐานความรู้และมีภูมิคุ้มกัน” ควรอาศัย “ความรู้ใหม่” ทางเศรษฐศาสตร์ให้มากที่สุดเป็น “เครื่องนำทาง”
- ปัจจุบันวงการเศรษฐศาสตร์มีความก้าวหน้าด้าน “องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ปานกลาง ทั้งด้านทฤษฎีและหลักฐานจากงานวิจัย

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

- บทสรุปความรู้ใหม่ทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้อธิบายการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศรายได้ปานกลาง : โลกค้าสินค้าอะไรทำไมประเทศร่ำรวยยังโตเร็วกว่าประเทศที่จนกว่า และการเติบโตเกิดขึ้นที่ไหน
 - การเติบโตเป็นผลของ “การประหยัดจากขนาด” (scale economies) ที่เกิดจาก
 - ความชำนาญเฉพาะอย่าง : การผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีและ product fragmentation
 - นวัตกรรม เช่น สินค้าชนิดใหม่
 - ช่องทางของการเติบโตเกิดจากตลาดใหญ่ขึ้น เพราะผลของการเชื่อมโยงของเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (international integrative) ผ่านการค้า การลงทุนและการความรู้/ความคิดใหม่ ๆ ที่แพร่หลายทั่วโลก

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

- การรวมตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศ
 - ด้านภูมิศาสตร์ : เมืองและเขตอุตสาหกรรมใหญ่ขึ้น ตลาดในประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน domestic integration
 - เกิดทั้งผลดี (agglomeration และทักษะแรงงาน) และผลเสีย (มลพิษ ปัญหาจราจร)
 - ด้านสังคม : ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความแออัดในเมือง มลพิษ การฉ้อราษฎร์บังหลวง และความขัดแย้ง
 - หากมีการบริหารจัดการเศรษฐกิจและปัญหาทางสังคมที่ดีมีประสิทธิภาพ ประเทศก็จะก้าวสู่ประเทศที่มีรายได้สูง
 - หากบริหารจัดการปัญหาเศรษฐกิจสังคมล้มเหลว ก็จะติดกับดักการพัฒนาของประเทศรายได้ปานกลาง เพราะประโยชน์จากการเติบโตก็จะสูญสิ้นไปกับปัญหาทางสังคมความขัดแย้ง ต้นทุนความแออัดและมลพิษที่แพงมาก

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

- แนวคิดใหม่ทางเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศรายได้ปานกลาง
 - ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่
 - ทฤษฎีใหม่เรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจ
 - ทฤษฎีใหม่ด้านภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ
 - ผลกระทบต่อการกระจายรายได้

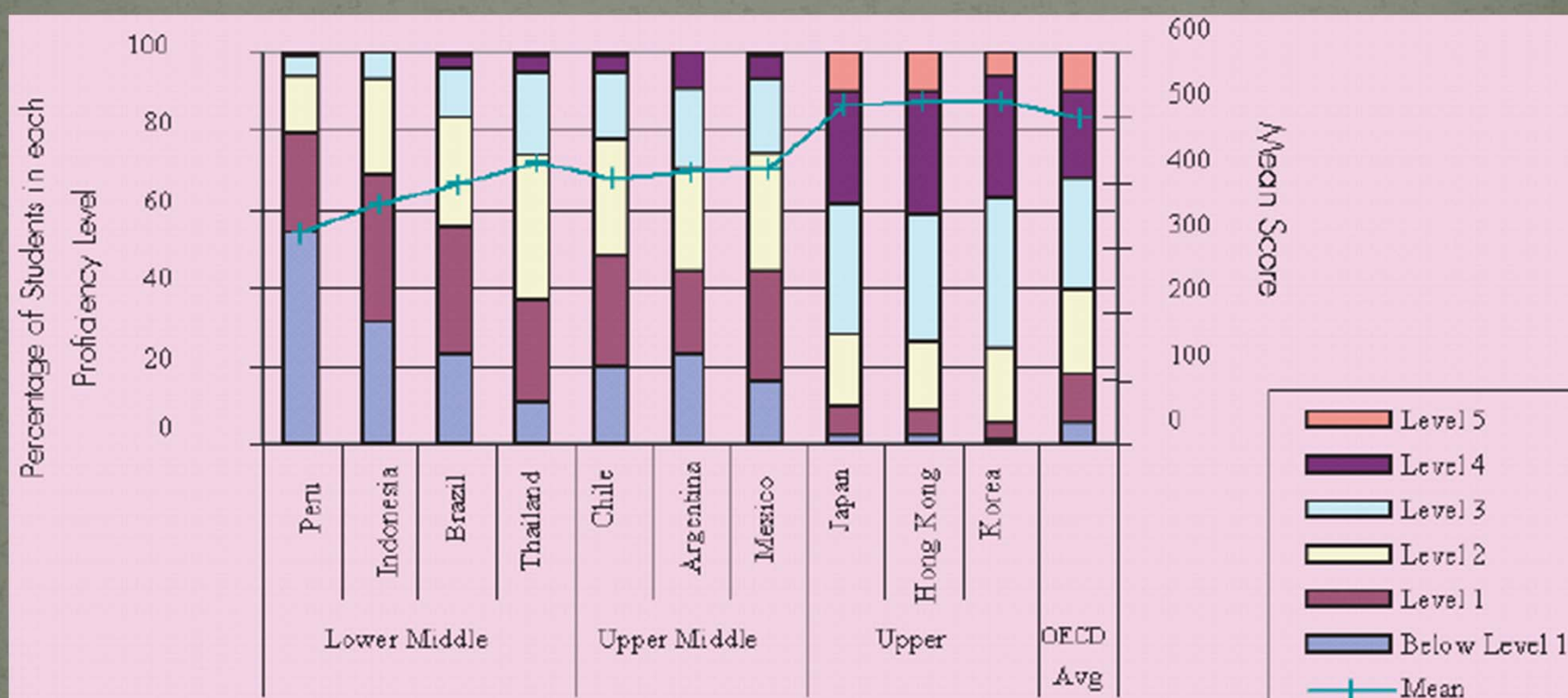
2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

- ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ : ความสำคัญของ **scale economies** และ **product fragmentation**
 - ความสามารถในการส่งออกมีได้ขึ้นกับ “ฐานปัจจัยการผลิต” อย่างเดียว (ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ) แต่ขึ้นกับ “ขนาดการผลิต” (competitive advantage) ยิ่งการค้าขยายตัว ก็สามารถขยายการผลิตสินค้าที่ตนมีความชำนาญ ทำให้เกิดนวัตกรรม
 - การค้ายุคใหม่ที่ขยายตัว เป็น “การค้าภายในกลุ่มอุตสาหกรรม” (intra-industry trade) เพราะสินค้า ส่วนใหญ่เป็นสินค้าชั้นกลางที่มีความแตกต่างกัน ทำให้หลายประเทศสามารถผลิตสินค้าที่ตนมีความชำนาญได้
 - ยิ่งผู้ผลิตชำนาญมากขึ้น ก็ยิ่งเกิดนวัตกรรมผลิตสินค้าใหม่ ๆ
 - เนื่องจากการค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าสินค้าใหม่ ดังนั้น ความสามารถในการแข่งขันจึงขึ้นกับความรวดเร็วในการผลิตสินค้าใหม่ออกสู่ตลาด
 - ประเทศที่มีการผลิตสินค้าหลากหลาย ผู้ผลิตจะได้ประโยชน์จาก “technology spillover” ทำให้สามารถผลิตสินค้าใหม่ ๆ ได้

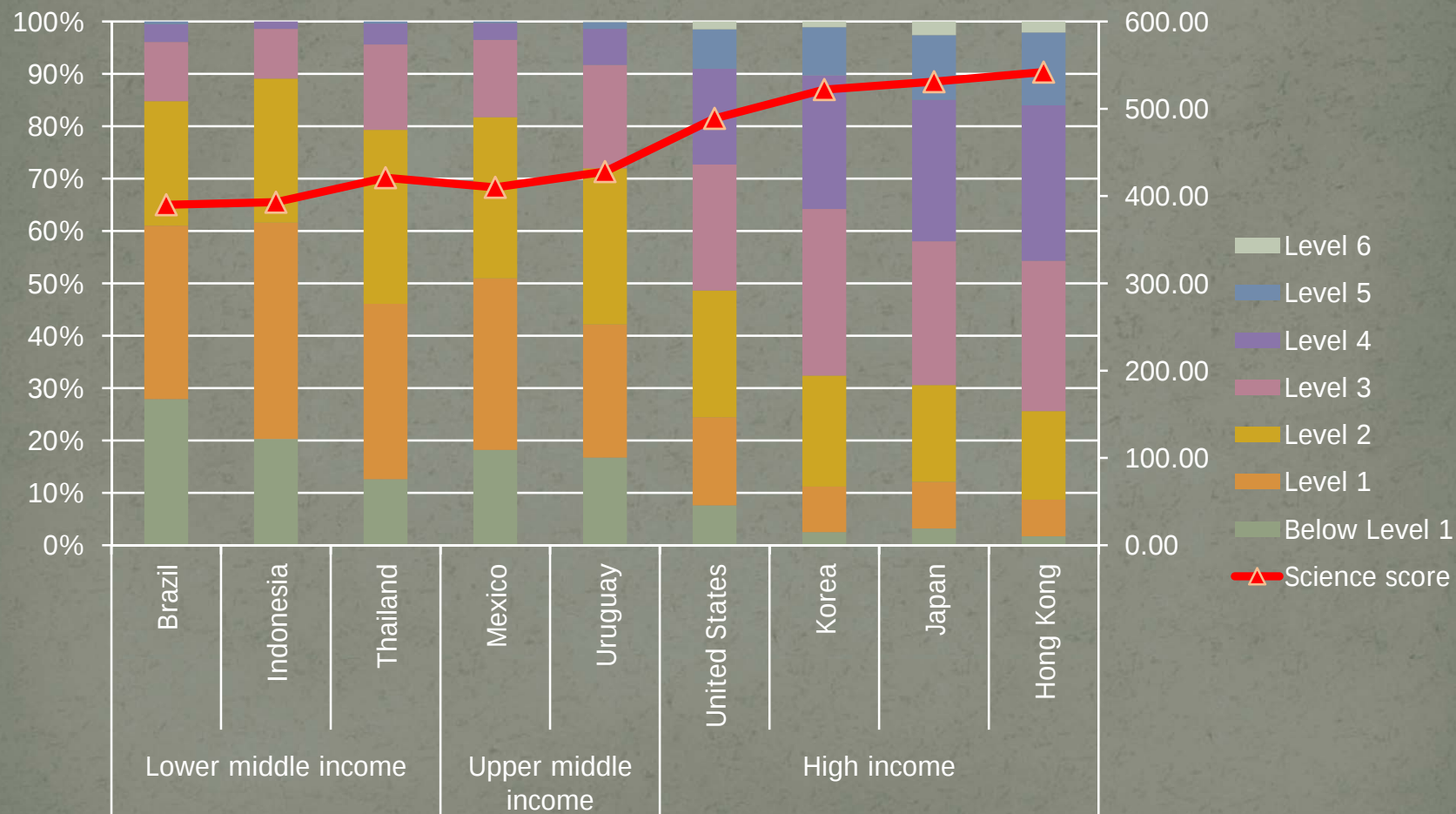
2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

- ทฤษฎีการเติบโตทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ : ทำให้การค้าส่วนใหญ่เกิดจากสินค้าชนิดใหม่
 - เดิมการเติบโตต้องมาจากการขยายทุน แรงงาน และที่ดินเท่านั้น
 - ทฤษฎีใหม่ : การเติบโตอาจไม่มีขอบเขต เพราะว่ายิ่งสังคมลงทุนสั่งสมความรู้ใหม่ ๆ และคิดกระบวนการผลิตใหม่ ๆ ก็จะได้สินค้าที่มีคุณภาพต่างจากเดิมหรือต้นทุนต่ำลง เศรษฐกิจก็จะยิ่งเติบโต
 - ความรู้ใหม่ มี 2 ประเภท (1) การลอกเลียนแบบ (2) นวัตกรรม
 - การลอกเลียนแบบจะสำเร็จก็ต่อ เมื่อการศึกษาพื้นฐาน มีคุณภาพดี..แต่ไทยมีปัญหามาก (ดูรูป)

ความสามารถในด้านการอ่านของนักเรียนมัธยม 2546

ความสามารถในด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยม 2549

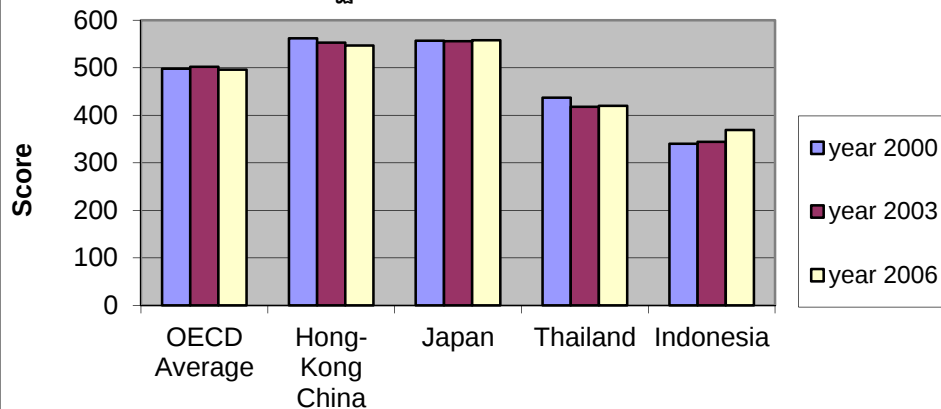
Source: OECD PISA 2006 database, Table 2.1a, PISA 2006: Science Competencies for Tomorrow's World.

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

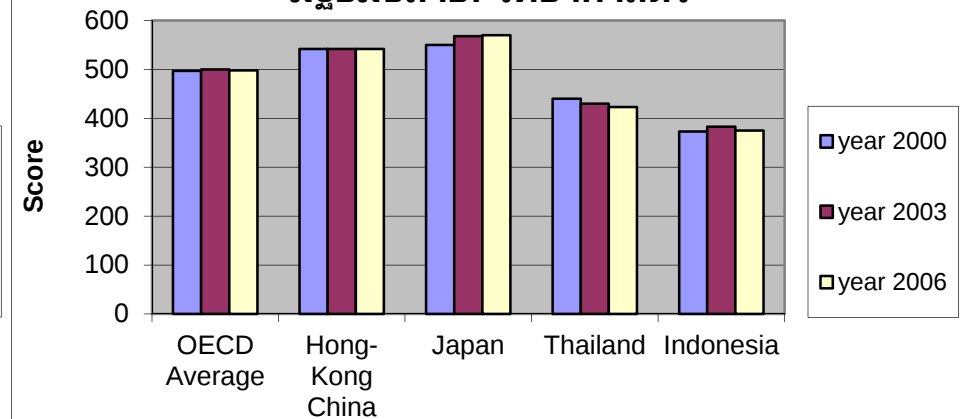
• คุณภาพการศึกษาไทยลดต่ำลง

ตัวชี้วัดด้านการศึกษา: ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

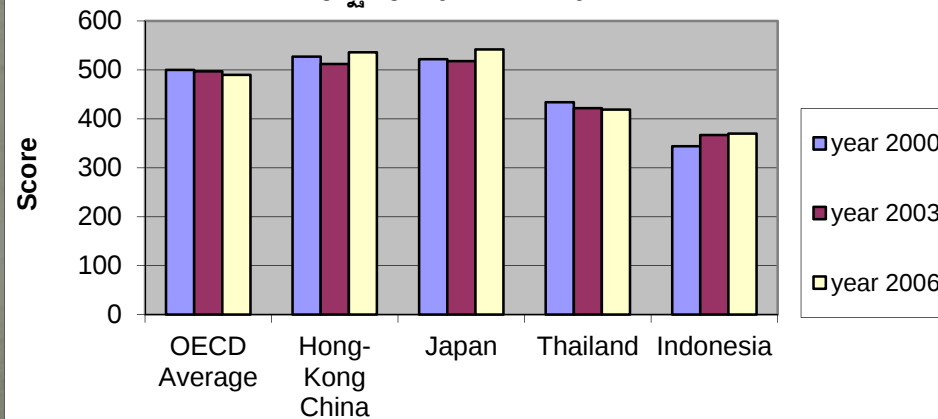
มัธยมต้น: คณิตศาสตร์

มัธยมปลาย: วิทยาศาสตร์

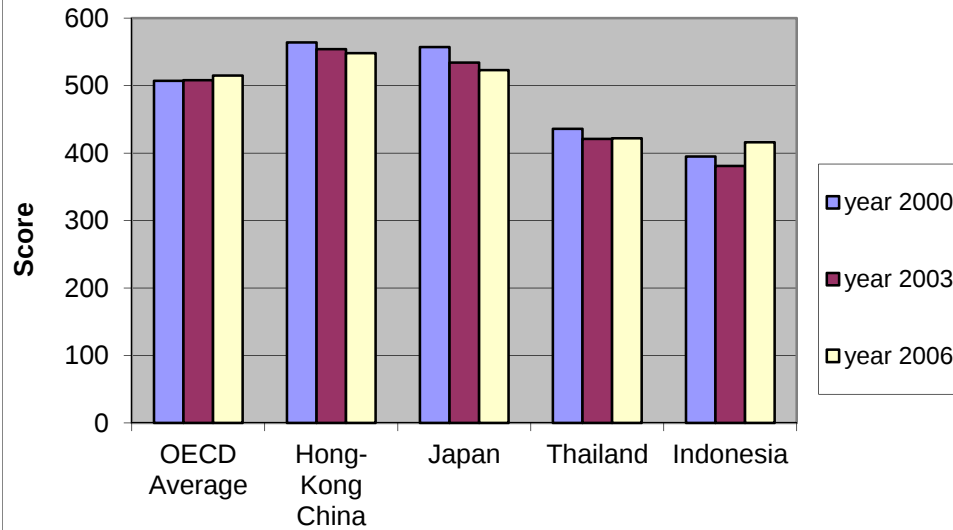
มัธยมปลาย: การอ่าน

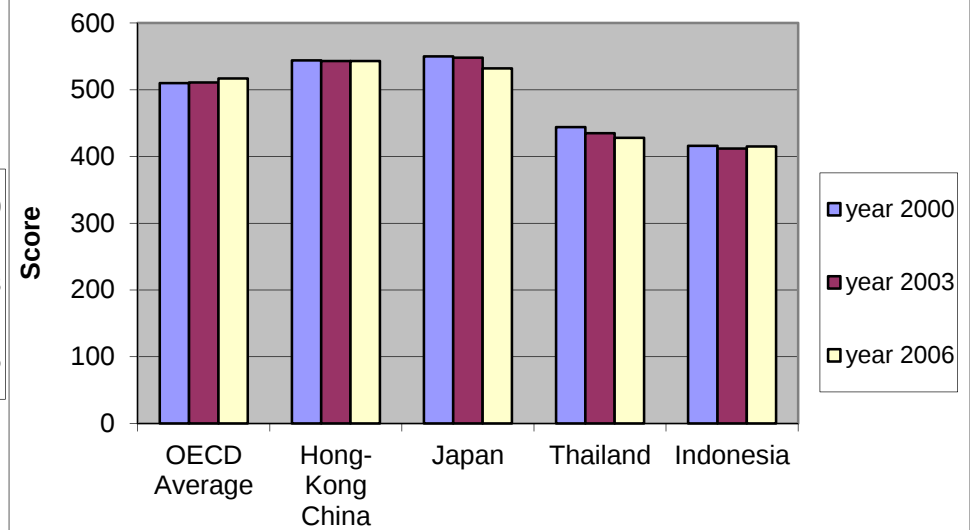
ที่มา: PISA

ตัวชี้วัดด้านการศึกษา: ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

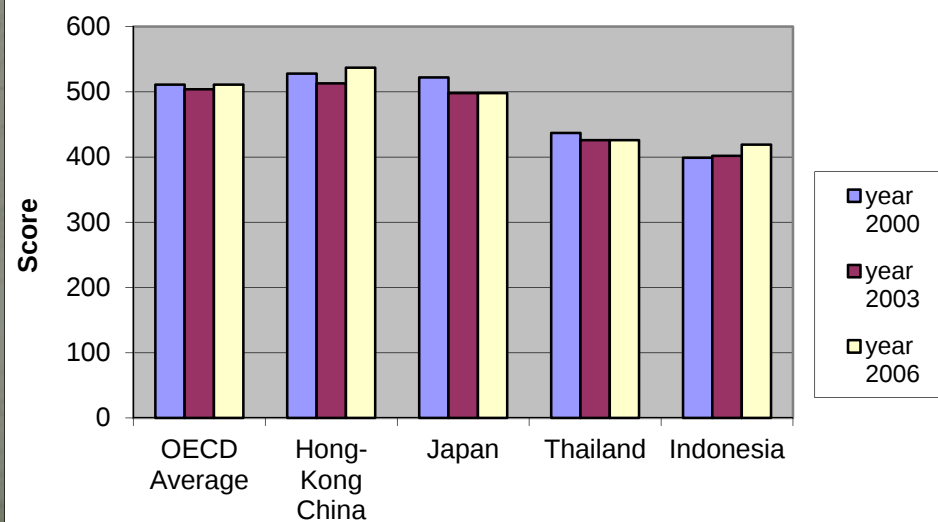
มัธยมศึกษา: คณิตศาสตร์

มัธยมศึกษา: วิทยาศาสตร์

มัธยมศึกษา: การอ่าน

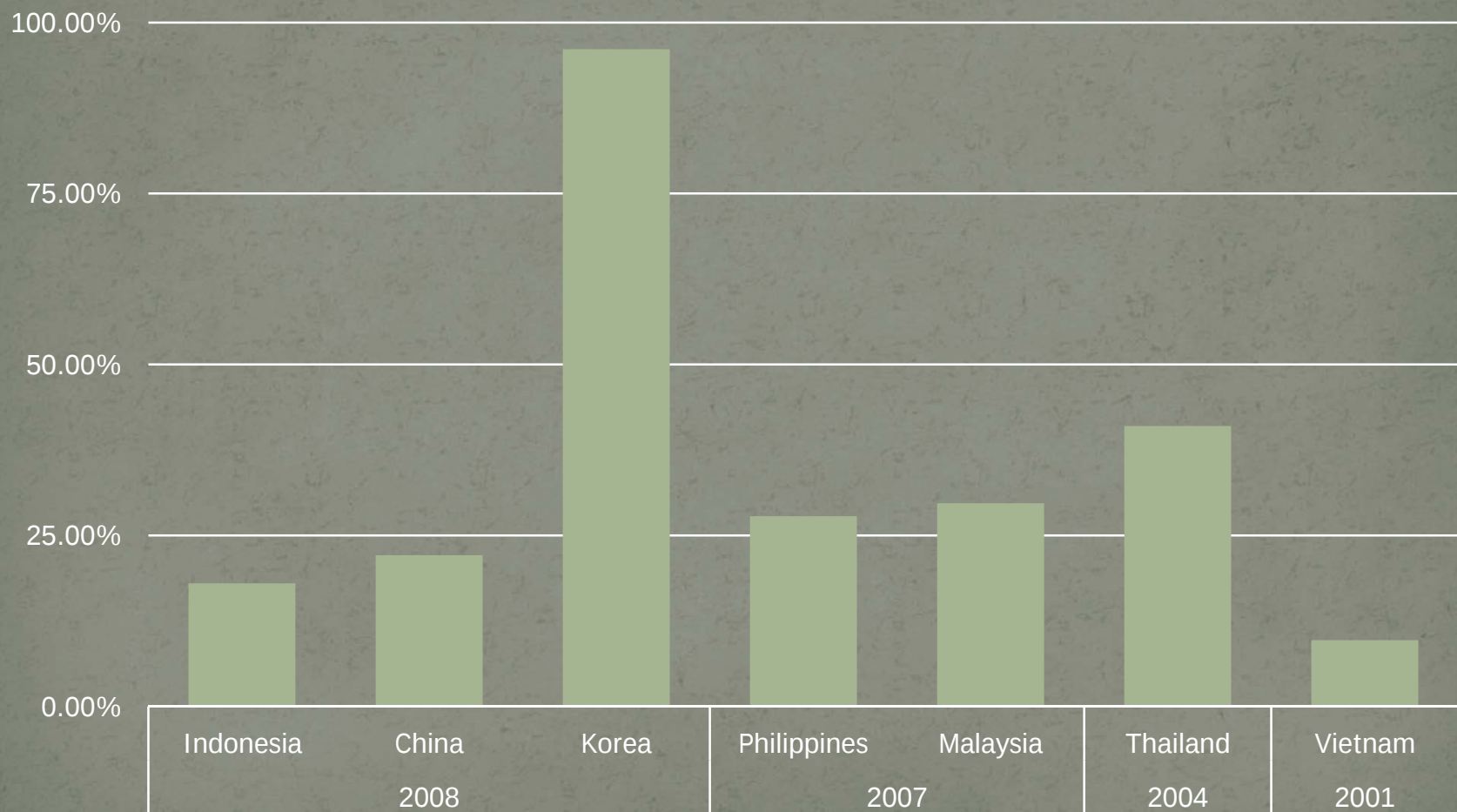
ที่มา: PISA

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

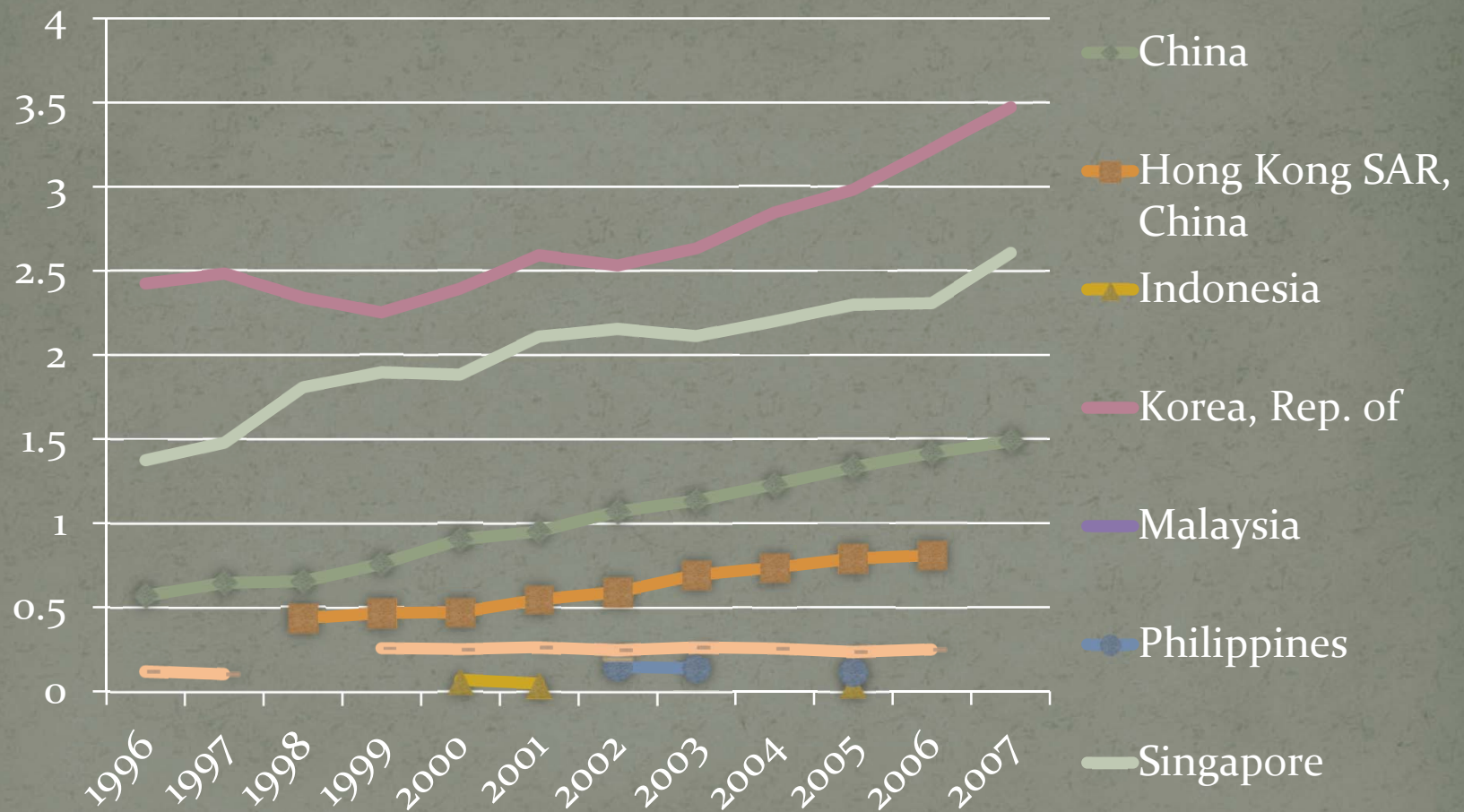
- นวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีคุณภาพ มีสถาบันวิจัย และมีแรงจูงใจ (incentive) ให้บริษัทเอกชนวิจัยและสร้างนวัตกรรม..
- แม้ไทยจะมีนักศึกษาระดับอุดมศึกษามากแต่คุณภาพต่ำ
- งบวิจัยก็ต่ำ (ดูรูป)
- หลายสาขาขาดแคลนนักวิจัย

อัตราส่วนนักเรียนระดับอุดมศึกษา

(% gross)

รายจ่ายวิจัยและพัฒนา

ที่มา: world development indicator, World Bank.

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

- นโยบาย : นโยบายที่จะสร้างแรงจูงใจให้บริษัท
ลอกเลียนแบบหรือสร้างนวัตกรรม เช่น นโยบายการ
แข่งขัน การเปิดเสรีการค้า นโยบายที่กระทบการเกิด
และการตายของบริษัท และการศึกษาของแรงงาน

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

- ทฤษฎีใหม่ด้านภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ : ทำไมบริษัทเลือกที่ตั้ง ณ ที่ใดที่หนึ่ง
 - ถ้าบริเวณที่บริษัทมาตั้งอยู่ เกิดตลาดใหญ่ขึ้น บริษัทอื่นก็จะมาลงทุนเพิ่ม เกิดประโยชน์จากการอยู่ใกล้กัน (agglomeration)
 - แต่ก็เกิดต้นทุนการแออัด มลพิษ อาชญากรรม จึงทำให้เกิดเมืองใหม่ อันดंबरอง
 - แม้การพยากรณ์การเกิดเมืองใหม่จะยาก เพราะการเกิดการเมืองขึ้นกับลักษณะเฉพาะหลายประการ แต่ปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตของเมือง คือ “ท่าเรือ” และ “ระบบการขนส่งประเภทต่าง ๆ”
 - ทฤษฎีภูมิศาสตร์เศรษฐกิจยุคใหม่คำอธิบายว่าเมืองใหญ่ขยายตัวและมีผลิตภาพสูงขึ้นได้ เพราะ (ก) โรงงานและกิจการต่าง ๆ มาตั้งอยู่ในที่เดียวกัน เกิด agglomeration economies (ข) เมืองใหญ่เกิดการแพร่สะพัดของแนวคิดใหม่ ๆ และกระบวนการผลิตสินค้าแบบใหม่

2. แนวคิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ....

- ถ้าอุตสาหกรรมผลิตสินค้าชั้นกลางที่เกิดขึ้นในเมือง หนึ่งมีขนาดใหญ่มากพอ ผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปก็จะมาตั้งในเมืองเดียวกัน ทำให้ตลาดใหญ่ขึ้นอีก บริษัทและกิจการอื่น ๆ ก็อยากมาตั้งในบริเวณเดียวกัน
- ทฤษฎีใหม่นี้ใช้อธิบายถึงเหตุผลที่อุตสาหกรรมบางประเภทไม่ย้ายฐานเมื่อต้นทุนแรงงานสูงขึ้น เช่น อิเล็กทรอนิกส์ และรถยนต์
- เหตุผลสำคัญ ประการหนึ่ง คือ เมืองเหล่านี้มีต้นทุนโลจิสติกส์ต่ำ การขนส่งและสื่อสารรวดเร็ว ต้นทุนการประสานงาน (coordination cost) เพื่อแก้ปัญหาการผลิต หรือร่วมกันพัฒนาสินค้า จึงต่ำ

3. แนวทางในการหลีกเลี่ยงกับดักการพัฒนา

- ทฤษฎีใหม่พยากรณ์ว่าประเทศที่ประสบความสำเร็จ ก้าวจากประเทศกำลังพัฒนารายได้ปานกลาง ไปสู่ประเทศรายได้สูง ต้องมีการเปลี่ยนแปลงสำคัญ (transformation)

3 ประการ

- การกระหนาบการผลิต (diversification) ลดลง แต่หันไปผลิตสินค้าตามความชำนาญมากขึ้น
- การลงทุนในทุนสำคัญน้อยกว่าการลงทุนด้านเทคโนโลยี
- การศึกษาเริ่มเปลี่ยนจากการฝึกความรู้และทักษะให้แรงงานใช้เทคโนโลยีใหม่เป็น มาเป็นการเตรียมคนให้สามารถผลิตสินค้าชนิดใหม่ ๆ หรือแสวงหากระบวนการผลิตแบบใหม่

3. แนวทางในการหลีกเลี่ยงกับดักการพัฒนา

- การศึกษาเรื่องอุตสาหกรรมของไทย

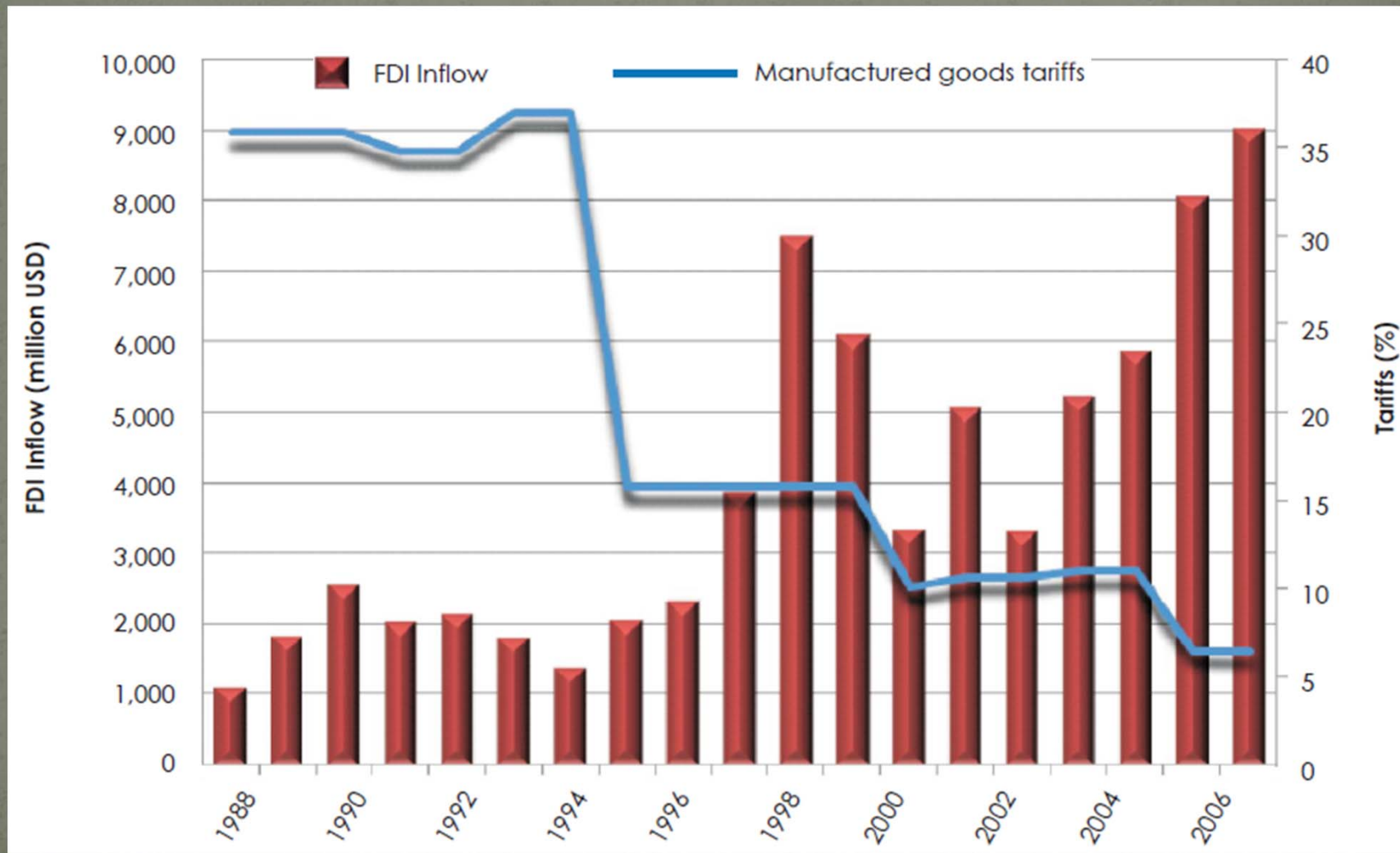
- R. Doner พบว่าไทยมีความสามารถด้าน “diversification” แต่ยังมีปัญหา “industrial upgrading”
- ทว่า งานของนักเศรษฐศาสตร์บางคน พบว่า หลายอุตสาหกรรมเริ่มมี industrial upgrading บ้างแล้ว
- บริษัทใหม่ของไทยเริ่มมีการลงทุนด้านเทคโนโลยีบ้างแล้วในช่วง 5-10 ปีที่ผ่านมา คือ บริษัทด้านธุรกิจการเกษตร (CP แปซิฟิคซิค TUF) ปูนซีเมนต์ (ด้านปิโตรเคมี) ปตท. เป็นต้น
- แต่มูลค่าลงทุนด้านวิจัยและเทคโนโลยีของไทยยังต่ำกว่าประเทศที่มีรายได้ปานกลาง
- ในภาคเกษตรรัฐลงทุนด้านวิจัยลดลง และจำนวนนักวิจัยภาครัฐก็ลดลง
- ในด้านการศึกษา แม้จะมีการขยายโอกาสการศึกษาทั้งระดับมัธยมและอุดมศึกษาใน 20 ปีที่ผ่านมา แต่ไทยมีปัญหาคูณภาพการศึกษาอย่างร้ายแรง

3. แนวทางในการหลีกเลี่ยงกับดักการพัฒนา

- แนวทางการพัฒนาเพื่อให้หลุดจากกับดักการพัฒนา : เฉพาะบางประเด็น
 - แนวทางแผนพัฒนา ได้ระบุยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ทางเศรษฐศาสตร์ข้างต้นแล้ว เพียงแต่มิได้เขียนโยงทิศทางการพัฒนากับวัตถุประสงค์เรื่องการยกระดับรายได้ของคนไทย และความเหลื่อมล้ำ
 - มีบางประเด็นที่ยังไม่ปรากฏ หรือไม่มีความชัดเจนในแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

- **มาตรการส่งเสริมการค้าสินค้าเทคโนโลยี**
 - ใน 20 ปีที่ผ่านมา (1) การค้าสินค้าเทคโนโลยีของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญขึ้นถึง 50% ของมูลค่าส่งออก และ (2) เกิด regional production network ของรถยนต์ อิเล็กทรอนิกส์
 - เหตุผลเกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยี 2 ประการ (1) การประหยัดจากขนาด (2) vertical specialization และ product fragmentation outsourcing หรือ off shoring)
 - ต้นทุนการค้า (trade cost) มีอิทธิพลมากต่อการลงทุน และ ปริมาณการค้าสินค้าเทคโนโลยีและสินค้าชั้นกลาง (เช่น อัตราภาษี ต้นทุนด้านการศุลกากร NTO) หากต้นทุนการค้า ลดลง 1% มูลค่าการค้าเพิ่ม 2-4%

อัตราภาษีขาเข้าลดลง แต่ FDI เพิ่มขึ้น

Source: Global Trade Atlas and FDI/TNC Database, UNCTAD.

3. แนวทางในการหลีกเลี่ยงกับดักการพัฒนา

- ประเทศที่บริษัทข้ามชาติเลือกให้เป็นฐานการผลิตในเครือข่ายการผลิตของภูมิภาคมีปัจจัยต่อไปนี้ (1) ต้นทุนต่ำ (2) บรรยากาศการลงทุนเป็นมิตร (3) ต้นทุนโลจิสติกส์ต่ำ (4) ต้นทุนภาษีต่ำ หรือมีนโยบายการคืน/ยกเว้นภาษีนำเข้า (5) มีบริการธุรกิจ (business services) ที่มีประสิทธิภาพ
- จุดอ่อนไทย : (1) trade cost ยังสูง เพราะปัญหาบางประการเกี่ยวกับพิธีการศุลกากร (2) ต้นทุน logistics
- เครือข่ายการผลิตกระจุกตัวอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เพราะเป็นภูมิภาคที่มีท่าเรือและโครงสร้างพื้นฐานพร้อม : แสดงว่าการที่ ASEAN เห็น ASEAN Economic Community และ ASEAN+1 ASEAN+3 เป็นเรื่องถูกต้อง

- **นวัตกรรมเกิดขึ้นได้อย่างไร**
 - บริษัทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับความรู้จากนวัตกรรมในตะวันตก จากการส่งออกและนำเข้า บริษัทส่งออกมีประสิทธิภาพและกำไรมากกว่าบริษัทที่ไม่ส่งออก
 - บริษัทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบความสำเร็จจากการก้าวจาก OEM เป็น ODM และ DBM
 - **Vertical integration spillover** : บริษัทข้ามชาติเป็นผู้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ ถ่ายทอดให้ suppliers
 - ในช่วงหลังบริษัทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศ เริ่มมีนวัตกรรมของตนเนื่องจากการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาสูงถึง 1.2-2% ของ GDP
 - **แต่ไทยยังล่าช้ามาก**

3. แนวทางในการหลีกเลี่ยงกับดักการพัฒนา

- การลงทุน R&D ของภาคเอกชนได้ผลมากกว่ารัฐ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่กว่า 60% ของ R&D ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาจากภาคเอกชน
 - แต่ภาคเอกชนไทยยังลงทุนด้านวิจัย-พัฒนาน้อยมาก
 - รัฐต้องทบทวนนโยบายสนับสนุนภาคเอกชนด้านวิจัยและพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ
- ความสามารถในการวิจัยและพัฒนาขึ้นกับคุณภาพของแรงงานที่มีการศึกษา และคุณภาพมหาวิทยาลัย
 - กฎหมายให้มหาวิทยาลัยเป็นอิสระ อาจไม่ได้ผลต่อการเพิ่มคุณภาพ เพราะผลตอบแทนอาจารย์ยังต่ำมาก จึงมีการต่อต้านสูง

- ความสำคัญทางเศรษฐกิจ และความน่าอยู่ของเมือง
 - กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเมือง 75% ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเกิดขึ้นในเมือง
 - สาเหตุ : (1) agglomeration economies (2) เมืองที่อยู่ใกล้ท่าเรือจะมีกิจกรรมมาก (3) เมืองที่น่าอยู่ ไม่แออัด มลพิษน้อยและปลอดภัยจะมีรายได้สูงกว่าเมืองอื่น ๆ
 - เมืองจึงเป็นหัวหอกของการเจริญเติบโตของประเทศ

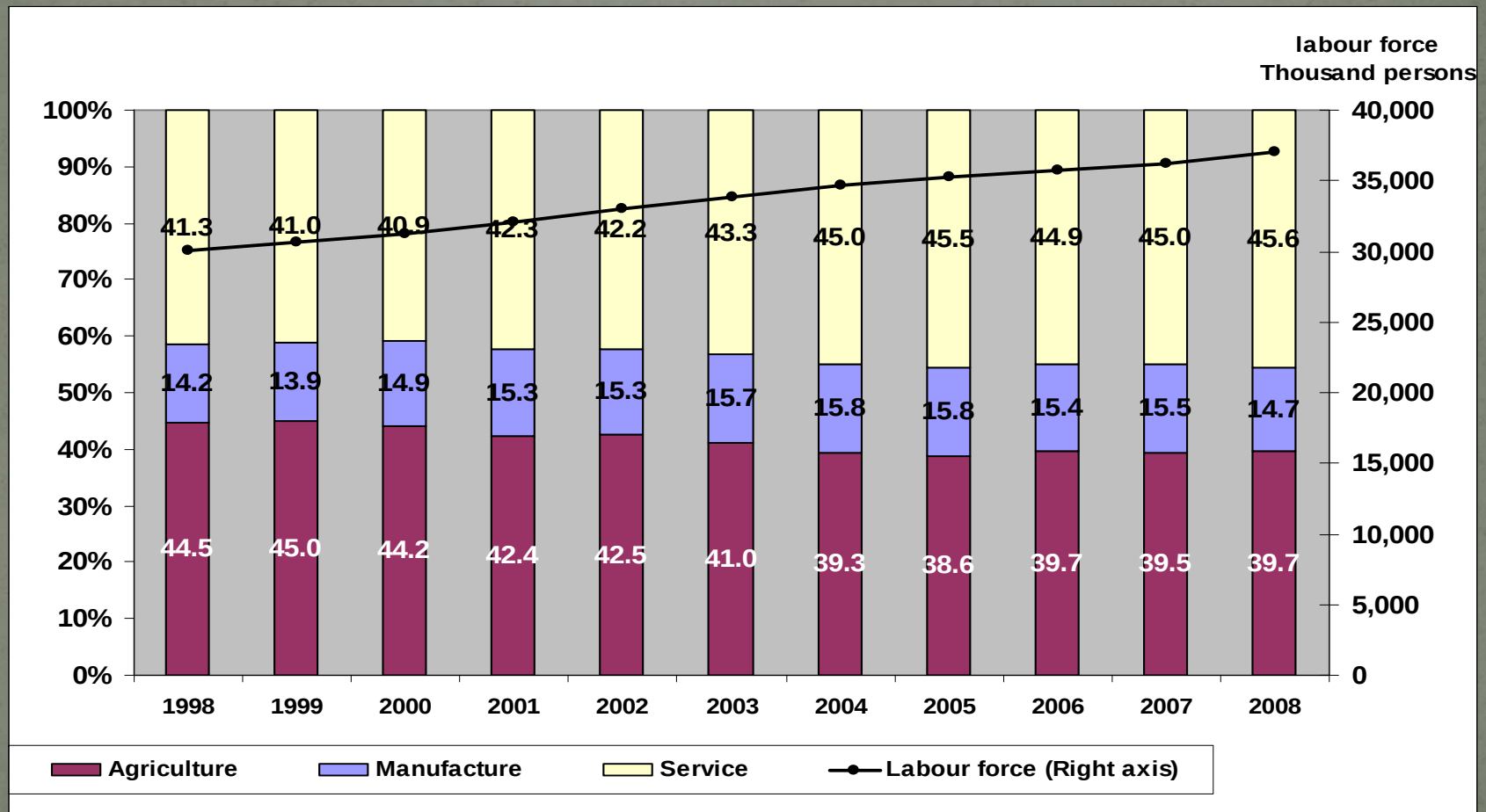
- ปัญหาของไทย คือ (1) กรุงเทพฯ เป็น primate city แต่ระบบขนส่งมวลชนต่ำกว่ามาตรฐานสากล (2) ในอนาคตเมืองในต่างจังหวัดจะขยายตัวเร็วขึ้น แต่เมืองส่วนใหญ่ขาดบริการพื้นฐาน เช่น ขนส่งมวลชน คุณภาพสถานพยาบาล และการศึกษา (3) เมืองขนาดเล็กอาจไม่ก่อให้เกิดกิจกรรมที่มีการประหยัดจากขนาด ยกเว้นว่าเมืองเหล่านี้มีระบบคมนาคมเชื่อมโยงกับเมืองอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

- ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม : สู่การลดความแตกต่างเพื่อให้ประเทศรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (domestic integration)
 - การเติบโตของเมืองใหญ่มิได้มีแต่ประโยชน์อย่างเดียว นอกจากมลพิษ และความแออัดแล้ว ยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทั้งกับชนบท และความเหลื่อมล้ำภายในเมือง เช่น ความแตกต่างของค่าจ้าง
 - ต้นเหตุ คือ การเติบโตของการค้าสินค้าชั้นกลางต้องการแรงงานที่มีความรู้สูงและ เมืองหลายเมืองมีตลาดแรงงานนอกระบบ (informal) ใหญ่มากแรงงานกลุ่มนี้มักมีการศึกษาต่ำ และขาดทักษะที่จะทำงานในระบบ
 - นโยบายสวัสดิการสังคมและการจัดบริการด้านสังคมจึงมีความสำคัญมาก
 - แหล่งภาษีที่สำคัญ : ขยายฐานภาษี ภาษีมูลค่าเพิ่ม (แลกกับการเพิ่มสวัสดิการ)

4. ความคิดเห็นเพิ่มเติม

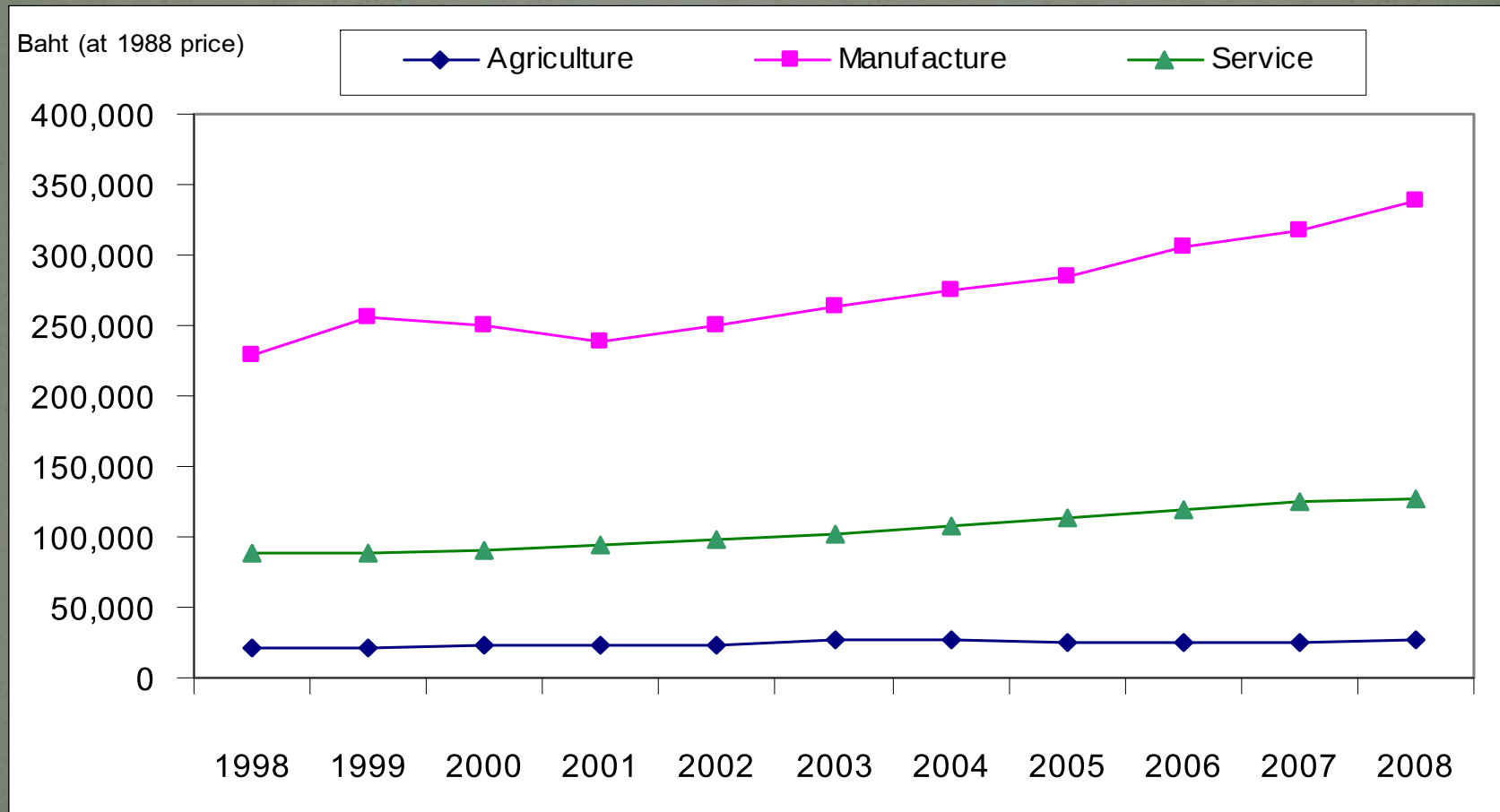
- ทิศทางการพัฒนา
 - หากไทยไม่สามารถยกระดับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมได้อะไรคือ new growth engine
 - มีผู้เสนอแนะเรื่องภาคบริการ : recreation, health and hospitality เพราะอาจสอดคล้องกับคุณลักษณะของคนไทย และไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย
 - ภาคบริการเป็นแหล่งจ้างงานใหญ่ที่สุด (45%) และมีแรงงานมัธยมนจำนวนมาก
 - แต่ภาคบริการยังมีผลิตภาพต่ำมาก (ดูรูป)
 - หากต้องการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ต้องทบทวนกฎหมายการประกอบอาชีพคนต่างด้าว การออกใบอนุญาตให้แพทย์ต่างชาติมารักษาคนไข้ต่างชาติในไทยกฎหมายการถือครองที่ดิน ฯลฯ

แรงงานเคลื่อนจากเกษตรสู่ภาคบริการ

Source: NSO

ภาคบริการและเกษตรมีผลิตภพต่ำและโตช้า

Source: NESDB

- บทบาทของ สศช. : แผนแม่บทด้านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน
 - ปัญหา : โครงสร้างพื้นฐาน และบริการสาธารณูปโภคในต่างจังหวัดยังขาดแคลน และคุณภาพต่ำ
 - แต่การลงทุนภาครัฐขาดประสิทธิภาพ การร่วมทุนของภาคเอกชนก็ติดอุปสรรคกฎหมายร่วมทุนฯ
 - ควรมีการแก้ไขกฎหมายร่วมทุนใหม่ ให้มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันมีขั้นตอนดำเนินงานโปร่งใส
 - สศช. ควรกลับมาจัดทำแผนแม่บทการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทั่วประเทศ แต่มีการทบทวนแผนแม่บท ทุก 2-3 ปี

5. สรุป

- เศรษฐกิจไทยหมดยุคของแรงงานราคาถูก
 - รัฐไทยต้องทบทวนนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรม/ภาคบริการใหม่
 - แม้นโยบาย “เสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาค การเปิดประเทศ การออมในอัตราสูง และการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ” จะยังคงดำรงความสำคัญ
 - แต่ถึงเวลาที่รัฐไทย ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ต้องร่วมกันเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาประเทศ
 - ทว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายล้วนก่อให้เกิด “คนได้ คนเสีย”

5. สรุป

- คนได้ : นโยบายส่งเสริมการลงทุน-การค้าที่อาศัยความรู้ และมีขนาดใหญ่มีความสำคัญต่อการเติบโตสู่สังคมที่มีรายได้สูง
- คนเสีย : ผู้มีการศึกษาต่ำอุตสาหกรรมที่ปรับตัวไม่ได้
- การเปลี่ยนแปลงมิได้หมายความว่ารัฐต้องใช้นโยบายที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมโหฬาร ด้วยโครงการใหม่ ๆ เพราะความผิดพลาดจะมีต้นทุนสูงมาก
- ประสพการณ์สอนว่าหากเราทำความเข้าใจ และมีความรู้ด้านผลกระทบของ “ทางเลือก” หลาย ๆ ทาง ว่าอะไรได้ผล อะไรไม่ได้ผล ไทยก็จะประสบความสำเร็จในการพัฒนา : ตัวอย่างเช่น ความสำเร็จของนโยบายอุตสาหกรรมรถยนต์ โดยไม่ต้องมีโครงการ “รถยนต์แห่งชาติ”

ขอบคุณครับ

